

A Kúria a dr. Jójárt Bíborka ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Tóth Hilda ügyvéd által képviselt alperes ellen munkaviszony jogellenes megszüntetésének megállapítása iránt a Miskolci Munkaügyi Bíróságnál 4.M.257/2010. szám alatt megindított és másodfokon a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 1.Mf.20.976/2011/3. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 1.Mf.20.976/2011/3. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek - tizenöt nap alatt - 10.000 (tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget. A felülvizsgálati eljárás illetéke az államot terheli.

I n d o k o l á s :

A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy a munkáltató jogellenesen szüntette meg a jogviszonyát rendes felmondással. Hivatkozott arra, hogy a munkáltatói intézkedést nem az arra jogosult írta alá, valamint a felmondás indoka nem valós és okszerű. Vitatta, hogy a létszámcsökkentés ténylegesen megvalósult, hivatkozott az alperes rendeltetésszerű joggyakorlására azzal, hogy álláspontja szerint a keresőképtelen állománya, illetve az egyetemi tanulmányainak folytatása miatt szüntette meg a munkaviszonyát az alperes. Elsődlegesen az eredeti munkakörbe történő visszahelyezését, másodlagosan 6 havi átlagkereset megfizetését kérte, mindösszesen 1.440.450 forint erejéig az alperes perköltség fizetésére kötelezése mellett. A Miskolci Munkaügyi Bíróság 4.M.257/2010/22. számú ítéletével a keresetet elutasította, egyben kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 60.000 forint perköltséget, továbbá megállapította, hogy a per során felmerült 172.900 forint illetéket és 7.500 forint költséget az állam viseli. A munkaügyi bíróság álláspontja szerint az alperes által csatolt iratokból egyértelműen megállapítható volt, hogy az alperes alapító okirata lehetőséget biztosított arra, hogy a munkáltatói jogokat G.N. gyakorolja, így ő jogosult volt a rendes felmondás aláírására. Az átszervezéssel kapcsolatban a bíróság tényként állapította meg, hogy az alperes megrendelésállománya csökkenésén alapuló létszámcsökkentést határozott el és ennek keretében a felperes munkakörét megszüntette, a felmondás így valós alapokon nyugszik, ebből okszerűen következik a felperes munkaviszonyának rendes felmondással történő megszüntetése. Ezt követően a bíróság vizsgálta, hogy az alperes rendeltetésszerűen gyakorolta-e a munkaviszony megszüntetéséhez való jogát. Az e körben folytatott bizonyítási eljárás során nem talált olyan összefüggést, amely arra utalt volna, hogy a felperes egyetemi tanulmányai közrejátszottak a

munkaviszonya megszüntetésénél, különös tekintettel arra, hogy a felperes 2008-ban már nem is iratkozott be a felsőoktatási intézménybe és a tanulmányait sem folytatta. A bíróság nem értett egyet a felperes azon álláspontjával, mely szerint az alperes a huzamosabb ideig fennálló keresőképtelensége miatt szüntette meg a munkaviszonyát. Az eljárás során a felperes bizonyítási indítványának eleget téve a bíróság megállapította, hogy a felperes munkaviszonya megszüntetését megelőző 3 év tekintetében a táppénzes állomány megszűnését követő 90 napon belül 9 főnek a munkaviszonya került megszüntetésre munkáltatói rendes felmondás útján, illetve 15 fő munkaviszonya szűnt meg közös megegyezéssel. A több száz főt foglalkoztató munkáltató esetében 3 év viszonylatában ilyen adatok mellett, ezen kimutatásból nem lehet arra következtetni, hogy ez egy olyan tendencia volna, hogy aki keresőképtelen állományban van, annak a munkaviszonya automatikusan megszűnik. A bíróság mindezeket összességében értékelve megállapította, hogy nem bizonyított, hogy a munkáltató rendeltetésellenesen szüntette meg a felperes munkaviszonyát. A felperes fellebbezése folytán eljáró Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 1.Mf.20.976/2011/3. számú ítéletével a munkaügyi bíróság ítéletét helybenhagyta, és kötelezte a felperest az alperes javára 30.000 forint perköltség viselésére, egyben megállapította, hogy a fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli. A másodfokú bíróság kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság az irányadó tényállást helyesen állapította meg, és abból helytálló jogkövetkeztetésre jutott. A másodfokú bíróság az ítélet indokolását kiegészítette annyiban, hogy a felperes keresetében hivatkozott rendeltetésellenes joggyakorlás vonatkozásában a bizonyítás a felperest terhelte, egyrészt azon hivatkozásával kapcsolatban, hogy a tanulmányai folytatása miatt került sor az alperes felmondására mintegy retorzióként, másrészt hogy hosszabb időtartamú táppénzes állományban volt, és ezért szüntették meg a munkaviszonyát. A fellebbezés sérelmezte, hogy az ítélet külön-külön vizsgálta ezeket az okokat, azonban a másodfokú bíróság rámutatott, hogy a felperes által hivatkozott körülményeket a munkaügyi bíróság önállóan és egységében is vizsgálta annak érdekében, hogy megállapítható-e valamiféle joggal való visszaélés az alperes részéről. A megyei bíróság egyetértett a munkaügyi bíróság azon okfejtésével, mely szerint a felperes tanulmányai támogatását kérte, és emiatt került volna sor rendeltetésellenesen és visszaélésszerűen a jogviszony megszüntetésére, e körülményt bizonyítani tartozott volna az eljárás során, ennek azonban nem tett eleget. A felperes a fellebbezésében a táppénzes állománnyal kapcsolatban T.K.E. tanúvallomásának értékelését kérte, a megyei bíróság a peradatokból azonban megállapította, hogy a tanú valóban nyilatkozott arról, hogy az alperes kigyűjtést végeztetett vele a táppénzes munkavállalókat illetően, de előadása szerint „úgy gondolta”, hogy ezeket az adatokat azért gyűjti ki, mert azok a munkaviszonyok megszüntetésénél szerepet játszanak majd. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az a körülmény, hogy a

táppénzes állomány leteltét követően került sor a felmondás közlésére a táppénzes állomány szükségképpen következménye a felmondási védettség miatt, hiszen a keresőképtelen állomány alatt a felmondást közölni nem lehet. A bizonyítási eljárás adatai szerint az alperesnél a felperes keresőképtelen állománya alatt alakult ki olyan helyzet, hogy létszámcsökkentésre, átszervezésre volt szükség, ennek következményét a táppénzen lévő munkavállalóval a munkáltató nem tudta megvonni csak akkor, ha a keresőképtelen állományból a munkahelyre visszatért. A másodfokú bíróság hivatkozása szerint a per adatai alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy 2009-ben volt egy nagyarányú megrendelés, árbevétel csökkenés, amelynek következtében az alperesnél három műszak helyett csak egy műszakban dolgoztak, és a felperes által ellátott munkafeladatokat a korábbi három munkavállaló helyett ezért jelenleg kettő végzi. Ennek következtében a megyei bíróság a létszámleépítést valósnak és okszerűnek találta, azzal, hogy a rendeltetésellenes joggyakorlás bizonyításra nem került.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Hivatkozása szerint az első- és a másodfokú bíróság súlyosan megsértette az eljárási szabályokat, amikor a felperes kérelmét nem annak tartalma szerint bírálta el, illetve figyelmen kívül hagyta a bizonyítási teher megfordulásának tényét, ezért jogszabálysértő bizonyítási eljárást folytattak le. Kérte továbbá, hogy a Kúria utasítsa az elsőfokú bíróságot, hogy az új eljárás lefolytatása során vegye figyelembe és megfelelően alkalmazza az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Esélytv.) és a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (Mt.) rendelkezéseit, így különösen az Esélytv. 19. §-át és az Mt. 5. §-át. A felülvizsgálati kérelmében kifejtette, hogy a keresetében, illetve a fellebbezésében is hivatkozott arra, hogy hosszú ideig tartó táppénzes állománya közvetlen szerepet játszott abban, hogy az alperes megszüntette a munkaviszonyát. Az első- és a másodfokú bíróság is elmulasztotta annak észlelését, hogy a felperes egészségi állapota és a munkaviszonyának megszüntetése közötti kapcsolatot az esélyegyenlőség szempontjából is köteles vizsgálni. A bíróságok a bizonyítási eljárás során nem vették figyelembe, hogy az Esélytv. 19. §-a értelmében a felperesnek az alperes egyenlő bánásmódot sértő magatartását nem bizonyítani, hanem csupán valószínűsítienie kellett. Az elsőfokú bíróság bizonyítási eljárása során csupán az alperes rendeltetésellenes joggyakorlása szempontjából vizsgálta, hogy az a tény, hogy a felperes keresőképtelen állományban volt, vezetett-e oda, hogy az alperes a felperes munkaviszonyát megszüntette. A másodfokú bíróság nem folytatott le további bizonyítást. Álláspontja szerint a lefolytatott bizonyítási eljárás teljes tartama alatt - tévesen és jogszabálysértően - a felperes viselte a bizonyítási terhet, amely az ügy elbírálására lényeges és érdemi hatással volt. Kifejtette továbbá, hogy a felperes a

kérelmében formailag nem hivatkozott ugyan az esélyegyenlőségre, ám a tárgyalások során igen, így egyértelműen megjelölte, hogy a felmondása jogellenességének megállapítását azért kéri, mert rossz egészségi állapota - illetve ennek következtében táppénzes állományának fenntartása - összefüggésben volt munkaviszonya megszüntetésével. Az Esélytv. 8. § h) pontja, valamint a 9. §-a értelmében közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül a látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely az egészségi állapota miatt egyes személyeket lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amilyenben más, összehasonlítható helyzetben lévő személyek voltak, vannak, vagy lesznek. A felülvizsgálati kérelmében előadta, hogy a felperes kérelmét annak tartalma szerint kellett volna elbírálni, a bíróságokat a keresetben foglalt követelésnek a fél által megjelölt jogcíme nem köti, a perben a felek közötti jogviszony minősítése és annak megállapítása, hogy a jogvitát milyen jogszabályok alkalmazásával kell elbírálni, a bíróság feladata. Előadása szerint az esélyegyenlőséget és a diszkrimináció mentességet előíró normák esetében ez különösen így van, így az első- és a másodfokú bíróság mulasztott és tévedett, amikor az Esélytörvény alkalmazásától eltekintett, annak különös eljárási szabályait nem vette figyelembe. Álláspontja szerint tehát az elsőfokú bíróság tévedett, amikor a felperes munkaviszonyának jogellenes megszüntetése körében nem vizsgálta az esélyegyenlőség megsértését, illetve nem észlelte azt, hogy a felmondás jogszerűségének vizsgálatánál az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését is vizsgálnia kell, a felperes kérelmének tartalmi elbírálása miatt. A másodfokú bíróság is tévedett az eljárása során, amikor a felperesi fellebbezésben ismét, bővebben ismertetett hátrányos megkülönböztetés elbírálása során nem vette figyelembe az Esélytörvényt, sőt nem bírálta el a felperes által leírt gyakorlatot. Az eljárási szabályokat az első- és a másodfokú bíróság akkor sértette meg, amikor a felperestől alperes magatartása jogellenességének bizonyítását várta el, holott neki ez nem volt kötelessége. A felperesnek csupán a valószínűsíteni kellett, míg az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult, továbbá kérte a felülvizsgálati eljárásban felmerült költség megtérítését. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslati jellegéből következően a Kúria csak a felülvizsgálati kérelem keretei között, továbbá az ott megjelölt jogszabályok körében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát [Pp. 207. § (1) bekezdés, 272. § (2) bekezdés, 275. § (2) bekezdés].

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az Mt. 89. § (1) bekezdés értelmében a munkaviszonyt a munkáltató rendes felmondással megszüntetheti, a munkáltató köteles a felmondását megindokolni, melyből az indokolás okának világosan ki

kell tûnnie, vita esetén a felmondás indokának valóságát és okszerűségét a munkáltatónak kell bizonyítani. Ugyanezen jogszabály (3) bekezdése értelmében pedig a felmondás indoka lehet a munkáltató működésével összefüggő ok is. A felperes a felülvizsgálati kérelmében nem vitatta a munkáltató részéről a munkáltatói jogkör gyakorlója, Gerencsér Nóra aláírási jogosultságát, továbbá azt a tényt, hogy a felperes munkakörét érintően az alperes átszervezést, létszámcsökkentést hajtott végre. Az Mt. 4. §-ának (2) bekezdése értelmében a jog gyakorlása különösen akkor nem rendeltetésszerű, ha azt mások jogos érdekének csorbítására, érdekvényesítésének korlátozására, zaklatására, véleménynyilvánításának elfojtására irányul, vagy arra vezet. Ebből következően a felperes eltávolítását célzó kereseti előadást a rendeltetésellenes joggyakorlásra vonatkozó bizonyítási szabályok alapján kellett vizsgálni, mely szerint a bizonyítási teher a felperesre hárult [Pp. 164. § (1) bekezdés]. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítás eredménye alapján megállapította, hogy a jogi képviselővel eljáró felperes a keresetében az egészségi állapotával kapcsolatban következetesen rendeltetésellenes joggyakorlásra hivatkozott. Az elsőfokú bíróság egyértelműen felhívta végzésében a felperest, hogy a táppénzes állományával összefüggésben pontosan jelölje meg, milyen kimutatásra van szükség. A felperes bizonyítási indítványára tekintettel a bíróság felhívta az alperest, hogy jelölje meg a kézbesítéstől számított 3 éven belül, kik azok a munkavállalói, akik legalább 3 hónapon keresztül táppénzen voltak, és a táppénz lejártát követő 90 napon belül szűnt meg a munkaviszonyuk, függetlenül a megszüntetés jogcímétől. Jelölje meg, hogy mennyi időn keresztül voltak táppénzen, mikor, milyen módon szűnt meg ezen munkavállalók munkaviszonya, és a felperes kérelmére megjelölt munkavállalókat is szerepeltesse ezen a listán. A bíróság felhívására az alperes becsatolta a kért kimutatást, továbbá becsatolta a felperes által megjelölt 17 munkavállaló munkaviszonyát megszüntető okiratát. Mindezeket figyelembe véve a másodfokú bíróság törvénysértés nélkül egészítette ki az elsőfokú indokolást és állapította meg, hogy a munkaügyi bíróság a felperes által hivatkozott körülményeket önállóan és egységében vizsgálta annak érdekében, hogy megállapítható-e bármely joggal való visszaélés az alperes részéről. Egyértelműen megállapítható volt, hogy a felperes által indítványozott és lefolytatott bizonyítási eljárás során az alperes rendeltetésellenes joggyakorlása bizonyítást nem nyert [Pp. 206. § (1) bekezdés]. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi XXV. törvény (Esélytv.) 8. §-a szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetés amelynek eredményeként meghatározott személy vagy csoport neme, faji hovatartozása, bőrszíne, életkora, nemzetisége, vallása, anyanyelve, fogyatékosága, egészségi állapota, stb. illetve egyéb tulajdonsága miatt összehasonlítható helyzetben lévő más személyhez vagy csoporthoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban

részesül. Ugyanakkor nem sérti ezt a követelményt általában az a magatartás, amelynek tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, ésszerű indoka van [Esélytv. 7. § (2) bekezdés]. A bizonyítás szabályai szerint a jogsérelmet szenvedett félnek azt kell valószínűsítienie, hogy hátrány érte, és rendelkezett a törvényben meghatározott tulajdonsággal. Ennek megtörténte esetén a másik felet terheli annak bizonyítása, hogy a valószínűsített körülmények nem állnak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében arra nem volt köteles (Esélytv. 19.). Az Mt. 5. § (1) bekezdése szerint a munkaviszonnyal kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani, a (2) bekezdés alapján az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének következményeit megfelelően orvosolni kell, amely nem járhat más munkavállaló jogainak megsértésével, illetve csorbításával. A Pp. 3. § (2) bekezdése szerint a bíróság - a törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz - kötve van. A bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. A kereseti kérelemhez kötöttség elve alapján az ítéletben foglalt döntésnek a perben érvényesített kereseti kérelemre kell kiterjednie, a bíróság döntése tehát nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetve ellenkérelmen [Pp. 213. § (1) bekezdése, 215. §], és a másodfokú bíróság ítéletet is csak a fellebbezési kérelem, illetve a fellebbezési ellenkérelem korlátai között vizsgálhatja [Pp. 253. § (3) bekezdés]. A Pp. 3. § (3) bekezdése alapján a bíróság az elbíráláshoz szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása a feleket terheli, és a bíróság köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni. Az eljárás irataiból és a határozatokból egyértelműen megállapítható, hogy a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének az elsőfokú bíróság maradéktalanul eleget tett a felperes által megjelölt kereseti kérelem korlátai között, azaz a rendeltetésellenes joggyakorlásként állított retorzió kérdéséről jogszerűen döntött. A bíróság a kereseti kérelem jogcíméhez nincs kötve, és téves jogcím megjelölése esetén a keresettel perbe hozott jogviszonyt a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően minősítheti, azonban ez nem jelenti azt, hogy - kereseti kérelemhez kötöttség elvét figyelmen kívül hagyva - olyan jogcím alapján hozhatná meg az érdemi határozatát, amelyre figyelemmel a felperes döntéshozatalt nem kért, és a fenntartott kereseti kérelemtől eltérő ténybeli jogi alapon dönthetne. A Pp. 7. § (2) bekezdése szerint a bíróság köteles a felet - ha nincs jogi képviselője - perbeli jogairól és kötelezettségeiről a szükséges tájékoztatással ellátni, azonban ez nem vonatkozhat a keresetváltoztatás szükségességére, ezért az elsőfokú bíróságot a jogi képviselővel eljáró felperessel szemben a kereseti kérelmet meghaladóan anyagi jogi kioktatási kötelezettség

nem terhelte. A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. A felperes perköltség fizetési kötelezettsége a Pp. 78. §-ának (1) bekezdésén alapul, míg a felülvizsgálati eljárás illetéket az államot terheli figyelemmel arra, hogy a felperes a Pp. 358/B. §-ában biztosított munkavállalói költségkedvezményben részesül.

Budapest, 2012. október 3.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Gál Attila s.k. előadó bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró
A kiadmány hiteléül: Nné tisztviselő